

□ **БАЗАЛУК О. О.** (Переяслав-Хмельницький, Україна)

ПРО ІСТОРІЮ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ В СЛОБІДСЬКІЙ УКРАЇНІ

Рецензія на книгу

Шудрик І. О. «Історія Філософської думки в Слобідській Україні»: монографія. — Харків: Держ. ун-т харч. та торгівлі. 2012. — 423 с.

Зважаючи на необхідність осмислення нашого духовного надбання, зокрема, філософської думки, викликає інтерес поява першої в Україні монографії І.О. Шудрика, в якій розглядаються основні етапи розвитку філософської думки в Слобідській Україні з кінця XVII до початку XXI століття. Зауважимо, що останніми роками в Україні з'явилася ціла низка підручників та навчальних посібників з історії української філософії. Ці видання, підготовлені головним чином викладачами філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та співробітниками Інституту філософії НАН України імені Г.С. Сковороди. Вони вносять багато нового в розробку цієї проблеми. Проте про філософську думку в Слобідській Україні, окрім Г. Сковороди, дуже мало сказано.

На основі опрацювання широкого кола джерел та опираючись на доробок попередників, автору рецензованої монографії вперше у вітчизняній філософії вдалося провести історичну реконструкцію розвитку філософської думки в Слобідській Україні починаючи від передфілософського твору – «Велесової книги»(ІУ-ІХ ст.) та творів Семена Климовського (кінець XVII- поч. XVIII ст.) до початку XXI століття.

Автор виклав матеріал за проблемно-концептуальним принципом у діахронному вимірі. В рецензованій роботі аналізується філософська освіта у Харківському колегіумі (1726-1841 рр.), який був другим за значенням після Києво-Могилянської академії навчальним закладом в Україні у XVIII столітті. При цьому дослідник акцентує увагу на тісний взаємозв'язок

філософів та богословів Харківського колегіуму з Києво-Могилянською академією.

Вперше в філософській літературі автор монографії досліджує стан філософської освіти у Харківській духовній семінарії.(1841-1918 рр.) та на богословських кафедрах Харківського університету, куди було переведено викладання філософських дисциплін після закриття кафедри філософії (як і в інших університетах Російської імперії). Звертається увага на філософський доробок професорів-протоієреїв В.І. Добротворського, Т.І. Буткевича, М.С. Стелецького А.С. Лебедева, І.О. Бродовича та М.А. Остроумова.

Слід відзначити, що І.О. Шудрик з професором Щедріним А.Т. фактично вперше дослідили і опублікували низку статей про богословсько-філософський часопис «Віра и Разумь» (1884- 1917 рр.), який виходив при Харківській духовній семінарії (24 номери в рік!). Вони брали участь у відродженні цього часопису у 2000 році. У своїх публікаціях («Віра і Розум», «Філософська думка», «Вопросы философии» та ін.) вони переконливо довели, що це був перший богословсько-філософський часопис в Російській імперії, а не московський «Вопросы философии и психологии», який вийшов майже на шість років пізніше харківського часопису. Про це і йдеться в рецензованій монографії.

У даній монографії автор вперше в філософській літературі проаналізував зміст харківського соціально-філософського часопису «Мисль»(1919 р.), в якому лідери меншовиків досить гостро і аргументовано критикували теорію і практику більшовизму.

Автор монографії аналізує стан філософської освіти та науки у Харківському університеті в дореволюційний, радянський та в сучасний періоди, відзначає роль І.Б. Шада в створенні у Харківському університеті кафедри теоретичної та практичної філософії, підкреслює значення західноєвропейської професури в становленні Харківського університету та їхній вплив на суспільне життя міста.

Визначальною ознакою наукового доробку І.О. Шудрика стало повернення десятків імен видатних особистостей, незаслужено забутих представників харківської інтелектуальної еліти. У монографії аналізуються філософські погляди харківської професури природничих кафедр та представників гуманітарної сфери у дореволюційний період.

Значна увага автором приділена літературним (1925-1928 рр.) та філософським (1931 і 1933 рр) дискусіям у тодішній столиці України – Харкові, які закінчилися репресіями творчої інтелігенції, майже повним знищенням філософських кадрів.

У монографії розкритий процес прискореної підготовки філософських кадрів в повоєнний період, створення у Харківському універ-

ситеті нового напрямку — холистичної філософії науки та кафедри теорії культури і філософії науки, відкриття у 2001 році філософського факультету.

В роботі І.О. Шудрика важливе значення має дослідження філософської освіти та науки в Слобідській Україні за часів незалежності. Автор зібрав і проаналізував науковий доробок філософів провідних вишів Харкова та Сум в останні десятиліття. На нашу думку, можливо, слід було б обмежитись лише кількома вишами, не включаючи ті кафедри, де нема значних успіхів в дослідницькій роботі.

Особливо цінними є матеріали додатків до монографії.

Монографічне дослідження І.О. Шудрика має важливе практичне значення. Його результати можуть бути використані у лекційних курсах та спецкурсах не лише у вишах Слобожанщини, але і в Україні в цілому. Вважаємо, що монографія І.О. Шудрика є важливим науковим доповненням до історії філософської думки в Україні і буде теоретичною основою для подальшого дослідження цієї проблеми у такому великому вузівському центрі як Харків.

